

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

اسلامي ښوونه او روزنه

جعفري مذهب

خلورم ټولگی

په
۵. له

چاپ: ال: ۱۳۹۰ هـ. ش.

Ketabton.com

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ټیونکو د روزنې

او د ساینس د مرکز مهمیت

د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي

کتابونو د تالیف لوی ریاست

د قرآن کریم زده کړه او

اسلامی ښوونه او روزنه

جعفری مذهب

خلورم ټولگی

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ. ش.

الف

لیکونکی:

۱. محمد عزیز بختياری.
۲. سيد عبدالوهاب رحمانی
۳. یار محمد باقري
۴. دين محمد جاويد

د تدقيق کمیټي:

د پورهني وزارت علمي غړی:

محمد عزیز بختياری، محمد باقر جعفری، سيد عبدالوهاب رحمانی، یار محمد باقري، سيد محمد حسين فرهنگ او فاروق انصاری.

د نورو اورگانو غړي:

۱. سيد حسين عالمي بلخي په ولسي جرگه کې د عدلی او قضایي کمیسیون غړی.
۲. نعمت الله ظفاري په ولسي جرگه کې د ښوني او روزني او عالي تحصيلاتو د دیني کمیسیون غړی.

۳. مولوي عبدالعزیز په ولسي جرگه کې د ښوني او روزني، عالي تحصيلاتو او د دیني کمیسیون غړی.

۴. قاضي نذیر احمد حنفي په ولسي جرگه کې د تقنین د کمیسیون معاون.
۵. سيد عبداللطيف سجادی، د افغانستان د شيعه علماوو د شورا غړی.
۶. مولوي عین الانعيم د علماوو سراسری شورا غړی.

فرهنگي سياسي کمیټه: د مؤلف مرستیال محمد سهراب دیدار د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تألیف ریاست علمي او مسلکي غړی.

د مطالبو فهرست

د قرآن کریم زده کړه

د قرآن کریم زده کړه ..... د اسلامي ښوني او روزني مضمون

د اسلامي ښوني او روزني مضمون

- لوړمړی فصل: عقاید ۱۱-۲۴
- دویم فصل: احکام ۲۵-۴۰
- درېم فصل: آداب او اخلاق ۴۱-۵۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهني دوزیر پيغام

گرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختيا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعليمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکي دی، چې د علمي پرمختګ او ټولني د اړتياو له مخې رامنځته کېږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنيزې اړتياوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعليمي نصاب هم علمي او رضنده انکشاف ومومي، البته نه ښايي چې تعليمي نصاب د سياسي بدلونونو او د اشخاصو د نظريو او هيلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتيب شوی دی. علمي ګټورې موضوعگانې پکې زياتې شوې دي. د زده کړې په بهير کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدریسي پلان برخه ګرځيدلي ده.

هيله من يم دا کتاب له لارښوونو او تعليمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د ميتودونو د کارولو له لارې تدریس شي او د زده کوونکو ميندې او پلرونه هم د خپلو لوږو او زامنو په باکفيته ښوونه او روزنه کې پرله پسې ګډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هيلې ترسره شي او زده کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ ګران استادان او ښوونکي د تعليمي نصاب په رضنده پلي کولو کې ستره دنده او دروند مسؤوليت لري.

د پوهنې وزارت تل زيار کاږي چې د پوهنې تعليمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دين له بنسټونو، د وطن دوستۍ د پاکې حس په ساتلو او علمي معيارونو سره سم د ټولني د څرګندو اړتياوو له مخې پراختيا ومومي.

په دې ډګر کې د هېواد له ټولو علمي شخصيتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له ميندو او پلرونو څخه هيله لرم چې د خپلو نظريو او رضنده وړاندیزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لايښه تاليف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتيب کې ښې مرسته کړې، له ملي او نړيوالو درنو موسسو، او نورو ملګرو هېوادونو څخه چې د نوي تعليمي نصاب په چمتو کولو او تدوين او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې ښې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفيق

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د پوهنې وزير

د قرآن کریم د زده کړې مضمون
د حفظ کوولو برخه (۱)

لومړۍ لوست:

د فاتحې سورت (حفظ، تلاوت او تجوید)
أَعْرُذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١﴾ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٢﴾
مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ﴿٣﴾ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿٤﴾
﴿٥﴾ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ
عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿٧﴾

دویم لوست:

د الاخلاص سورت (حفظ، تلاوت او تجوید)
أَعْرُذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾
قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ﴿٢﴾ اللَّهُ الصَّمَدُ ﴿٣﴾ لَمْ يَلِدْ لَهُ وَلَمْ
يُولَدْ ﴿٤﴾ لَمْ يَلِدْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ﴿٥﴾

دریم لوست:

د الفلق سورت (حفظ، تلاوت او تجوید)
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ۝ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ۝^۱ وَمِنْ شَرِّ عَاسِقٍ إِذَا
وَقَبَ ۝^۲ وَمِنْ شَرِّ الْفَأْسِقِ الْفَاسِقِ ۝^۳ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ۝^۴

خلورم لوست:

د الناس سورت (حفظ، تلاوت او تجوید)
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۝^۱ مَلِكِ النَّاسِ ۝^۲ إِلَهِ النَّاسِ ۝^۳
مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ۝^۴ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي
صُدُورِ النَّاسِ ۝^۵ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ۝^۶

د تلاوت برخه (۱)

پنځم لوست:

د العلق سورت له (۱) آیتونه تلاوت او تجوید
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝^۱ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝^۲
اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝^۳ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝^۴ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا
لَمْ يَعْلَمُ ۝^۵

شپڻم لوست :

د العلق سورت له (۶_____۱۲) آيتونه تلاوت او تجويد

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظٍ ﴿٦﴾ إِنَّ شَاءَ الرَّحْمَنُ الشَّقِيءِ ﴿٧﴾ إِنَّكَ إِلَىٰ رَبِّكَ الرَّجُوعِي ﴿٨﴾ أَرَأَيْتَ الْكَاذِبَ ﴿٩﴾ الَّذِي يَمُنُّ بِمَا يَكْفُرُ ﴿١٠﴾ إِذَا صَلَّى ﴿١١﴾ أَرَأَيْتَ أَن كَانَ عَلَى الْهُدَىٰ ﴿١٢﴾ أَوْ أَمَرَ بِالْعَدَىٰ ﴿١٣﴾

اووم لوست:

د العلق سورت له (۱۳_____۱۹) آيتونه تلاوت او تجويد

أَرَأَيْتَ إِذْ أَنكَرَتْ بَنَاتُ الْعِزِّ ﴿١٣﴾ أَلَمْ يَعْلَمَنَّ أَنَّ اللَّهَ يَبْصُرُ كُلَّ شَيْءٍ ﴿١٤﴾ أَلَيْسَ لَهُ مَبْنِيَّةٌ أَكْتَفِيهَا ﴿١٥﴾ نَاصِيَةٌ كَازِبَةٌ خَاطِئَةٌ ﴿١٦﴾ قَلِيلًا مَّحْزُونًا ﴿١٧﴾ سَتَدْعُرُ زَوْجَهَا نَادِيَةً ﴿١٨﴾ كَلَّا لَوْ رَدُّوهُ إِلَىٰ رَبِّهِ ﴿١٩﴾ وَأَقْبَرَتِ الْعِجَّةُ ﴿٢٠﴾

اتم او نهم لوستونه:

د التين سورت (تلاوت او تجويد)
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالتينِ والزيتونِ ۱ وطور سينين ۲ وهذا البلد الامين ۳
لقد خلقنا الانسان في احسن تقويم ۴ ثم رددناه اسفل
سفيلين ۵ الا الذين امنوا وعملوا الصالحات قلوا اجر غير ممنون ۶
فما يكذبك بعد بالدين ۷ اليس الله باحكم الحاكمين ۸

لسم او يو لسم لوستونه:

د الشرح سورت (تلاوت او تجويد)
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ۱ وَوَضَعْنَا عَنَّا كَتَمَكَ ۲ وَنَزَّلْنَا
الَّذِينَ أَنْقَضَ ظَهْرَكَ ۳ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ۴ فَإِنَّ مَعَ
العسر يسرا ۵ إِنَّ مَعَ العسر يسرا ۶ فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ
وَإِلَى رَبِّكَ فَارْجِعْ ۷

د و لسم او د يار لسم لوستونه :

د الضحى سورت تلاوت او تجويد
أَعْرُذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالضُّحَى
١ وَأَيُّدِي إِذَا سَجَى ٢ مَا وَدَّعَاكَ رَبُّكَ وَمَا قَى ٣
وَالْآخِرَةَ حَيُّرًا لَكَ مِنَ الْأُولَى ٤ وَكَسَوَفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ
قَتْرَضَى ٥ أَلَمْ يَجِدَكَ يَتِيمًا فَآوَى ٦ وَوَجَدَكَ ضَالًّا
فَهَدَى ٧ وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَى ٨ فَأَنَّى الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَر ٩
وَأَنَّى السَّيِّئَ فَلَا تَتَّعَزُّر ١٠ وَأَنَّى بَنِيْعَةً رَبُّكَ فَحَدِّث ١١

د حفظ کولو برخه (۲)

خوار لسم لوست :

د تبت سورت (حفظ، تلاوت او تجويد)
أَعْرُذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ١ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا
كَسَبَ ٢ سَيَصْلَىٰ نَارًا إِذْ أَتَىٰ لَهَبًا ٣ وَأَمْرًا يُهَىٰ ٤
الْحَطِيءُ ٥ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسِينٍ ٥

پنخلم لوست :

د النصر سورت (حفظ، تلاوت او تجويد)
أَعْرُذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ۖ وَإِذَآ بَرَأْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِكِ
اللَّهُ أَقْوَامًا ۖ أَجَا^١ ۖ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ ۖ وَاسْتَغْفِرْ لَهُ ۖ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ۚ

شپاړسم لوست:

د الكوثر سورت: (حفظ، تلاوت او تجويد)
أَعْرُذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِنَّا أَنْعَمْنَا عَلَيْكَ الْكَوْثَرَ ۖ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ۗ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ۚ

او لسم لوست:

د الكافرون سورت (حفظ، تلاوت او تجويد)
أَعْرُذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ۖ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ۖ لَا
وَلَا أَنْتُمْ عِبُدُونَ مَا أَعْبُدُ ۖ وَلَا أَنَا عَابِدُ مَا عَبَدْتُمْ ۖ وَلَا
لَا أَنْتُمْ عِبُدُونَ مَا أَعْبُدُ ۖ لَكُمْ دِينُكُمْ وَ لِي دِينِي ۚ

انته لسم لوست:

د الماعون سورت (حفظ، تلاوت او تجويد)
أَعْرُذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَرِيتَ الَّذِي يَكْتُمُ بِالْإِيمَانِ ① فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ ② وَ
لَا يَحِضُّ عَلَى طَعَامِ الْيَتِيمِ ③ فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ④ الَّذِينَ هُمْ عَنْ
صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ⑤ الَّذِينَ هُمْ يُرَآؤُونَ ⑥ وَيَتَذَكَّرُونَ الْإِنشَاءُونَ ⑦

نولسم لوست:

د قریش سورت (حفظ، تلاوت او تجويد)

أَعْرُذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِنشَاءً ① الْفِطْرِهِمْ رَحْمَةً الشَّيْءِ وَالصَّيْفِ ② وَقَالِعِيدًا ③ وَ
رَبِّ هَذَا الْبَيْتِ ④ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جَوْعٍ وَأَمْرَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ⑤

شلم لوست :

د الفيل سورت (حفظ، تلاوت او تجويد)

أَعْرُذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْمُتْرِكِيكَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ① أَلَمْ يَجْعَلْ
كَيْدَهُمْ فِي تَضْيَلٍ ② وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ③
تَرْمِيهِمْ بِحِجَارٍ مِّن سِجِّيلٍ ④ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّأْكُولٍ ⑤

د تلاوت برخه (۲)

يو ويشتم لوست :

د الشمس سورت له (۱ — ۱۰) آيتونه ، تلاوت او تجويد

أَعْرُذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالشَّمْسُ ① وَصُحُوبُهَا ② وَالنَّجْمُ إِذَا تَلَهَّى ③ وَاللَّهُ إِذَا رَاكَ إِذَا
جَلَّهَا ④ وَالْأَبْوَابُ إِذَا يُعْتَصَمُهَا ⑤ وَالسَّمَاءُ وَمَا بَنَدَهَا ⑥
وَالْأَرْضُ وَمَا طَحَّتْهَا ⑦ وَالنَّفْسُ ⑧ وَمَا سَوَّاهَا ⑨ وَاللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ
وَبِعِزَّتِكَ ⑩ قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّاهَا ⑪ وَقَدْ خَابَ مَن دَسَّاهَا ⑫

دوه ويشتم لوست:

د الشمسس سورت له (۱۱ _____ ۵) آيتونه (تلاوت او تجويد)

كذبت نفوسهم ويطغونها^{١١} اذ ابغيت اشقمها^{١٢} فقال لهم
رسول الله ناقة الله وسقيا^{١٣} وكان بؤة فعفروها فقام
عليهم ربهم بين يديهم فسلها^{١٤} ولا يخاف عفيها^{١٥}

در ويشتم لوست:

داليل سورت له (۱ _____ ۷) آيتونه (تلاوت او تجويد)
أعوذ بالله من الشيطان الرجيم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَإِيل إِذِ ابغيت^١ والتها^٢ اذ اجعل^٣ وما خلق الذكر
والأنثى^٤ إن سعيكم^٥ وانشى^٦ فاما من اعطى^٧ واتقى^٨
وصدق^٩ يا احسنى^{١٠} فسيسر^{١١} اليبسرى^{١٢}

خلير ويشتم لوست:

داليل سورت له (۸ _____ ۱۳) آيتونه (تلاوت او تجويد)

و اما من بخل^١ واستغنى^٢ وكذب^٣ يا احسنى^٤
فسيسر^٥ العسرى^٦ وما يعنى^٧ عنه^٨ مال^٩ اذ اتردى^{١٠}
ان علينا الهدى^{١١} وان لنا الآخرة^{١٢} والاولى^{١٣}

پنجاه ویشتم لوست:

د اللیل سورت له (۱۴ _____ ۱۶) آیتونه تلاوت او تجوید

فَاتَّخَذَ مِنْكُمْ نَارًا تَأْكُلُ^{١٤} لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى^{١٥}
الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّى^{١٦}

شپږ ویشتم لوست :

د اللیل سورت له (۱۷ _____ ۲۱) آیتونه تلاوت او تجوید

وَسَيُجِيبُهَا أَتَقَى^{١٧} الَّذِي يُوَدِّي مَا لَهُ يَبْتَرَكِي^{١٨}
وَمَا أَحَدٌ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ يَنْزِلُ إِلَّا أَيُّهَا نَزَّلَهَا^{١٩} وَجْهَهُ
رَبِّهِ الْأَعْلَى^{٢٠} وَكَسُوفٍ يَرُصِي^{٢١}

د حفظ او تلاوت برخي ته مر اجمعه

اووه ویشتم لوست:

د حفظ شویو او تلاوت شویو سورتونو تکرار.

لومړی برخه: عقلايد

لومړی لوست

د نړۍ پيدا كوونكی

موخه: دنړۍ د پيدا كوونكي پيژندل.

پوښتي:

۱. آیا فکر مو کړی دی، چې نړۍ څومره لویه ده؟
۲. آیا پوهېږئ، چې دغه لویه نړۍ چا پيدا کړې ده؟

د الله تعالی د پيژندنې لپاره تر ټولو آسانه او غوره لاره د هغه په مخلوقاتو کې غور کول دي. لکه څرنګه چې انسان کله یو لوی او پیچلی ماشین وویښي نو دې خبرې ته متوجه کېږي چې د دغه ماشین جوړوونکی یو لائق او تکړه انجینر دی. همدارنګه کله چې د طبیعي شیانو یو لوی یا بنیاسته شي ته وګوري فکر کوي او متوجه کېږي چې د دغو شیانو جوړوونکی څه یوه، حکیم او عالم ذات دی.

د مثال په ډول: کله چې د الله تعالی د مخلوق په توګه د انسان وړتیاو ته څیر کېږو ګورو چې انسان یو څه پيچلی او د ډول ډول وړتیاوو لرونکی موجود دی، کله چې انسان د پرمختللو بشري مصنوعاتو سره پرتله کړو نو د انسان نورې وړتیاوې هم راته څرګندېږي.

د مثال په ډول: کمپیوتر د انسان د څیرو مهمو اختراعاتو څخه دی، څیر کارونه سرته رسوي، ګڼ شمیر معلومات تجزیه کوي او څېړي یې، کمپیوتر د معلوماتو په څیرو او تجزیه کولو کې څه وړتیا لري خو په مورنۍ کې داسې وړتیاوې شته چې له کمپیوتر څخه څه پریږي پرمختللي دي، کمپیوتر یوازې هغه کارونه سرته رسوي چې د هغو امر ورته شوی وي، په داسې حال کې چې د انسان داخلي قواوې

داسې پېچلي او حيرانوونکي کارونه سرته رسوي چې کمپيوټر د هغو کارونو په کولو هيڅ توان نه لري. انسان د عقل او ډول ډول داسې احساساتو لرونکی دی چې کمپيوټر او نور ماشينونه ورسره سيالي نه شي کولای.

کمپيوټر چې يو ډير پېچلي ماشين دی په دې دلالت کوي چې جوړونکی يې ډير ماهره او تکره انجنير دی، نو دغه نړۍ، د خپل لوی والي او پېچلی توب سره پر دې دليل دی چې پيدا کوونکی يې لوی عالم او قدرتمن ذات دی. هغه ذات چې دغه قوي، حيرانوونکي استعدادونه او وړتياوي يې په مېرڼه کې پيدا کړي دي.

الله تعالی قوي او عالم ذات دی، چې زموږ او د ټولو مخلوقاتو پيدا کوونکی دی. انسان او نړۍ يې سره له دومره لوی والي بنايسته پيدا کړي ده.

هڅونه:

۱. زده کوونکي دې لوست په غور ولولي او خپل نظرونه دې بيان کړي.
۲. زده کوونکي دې د کمپيوټر په ځای يوبل مثال بيان کړي.

ارزونه:

۱. بنسټونکی دې له زده کوونکو څخه پوښتنه وکړي چې د انسان استعدادونه او وړتياوي څرنگه د الله تعالی په وجود باندې دلالت کوي.

د نړۍ یوازینی څښتن

موخه: د الله تعالی له یو والي سره آشنايي.

پوښتني:

۱. آیا پوهیږئ چې الله تعالی یو او یوازی دی؟
۲. آیا د الله تعالی د یو والي په معنی باندې پوهیږئ؟

کله چې خپل شا وخوا ته وگورو نو د مخلوقاتو تر منځ عجیب او حیرانورنګی نظم وینو.

د مثال په ډول: ځمکه د لمر په شاوخوا راګرځي چې له هغې څخه د کال څلور فصلونه منځته راځي. په خپل محور باندې د ځمکې د ګرځیدلو له امله شپه او ورځ مینځ ته راځي. کله چې د لمر وړانګې ځمکې ته ورسېږي د سمندر یوه اندازه اوبه، چې په بخار بدلې شوې وي، په وریځ باندې بدلېږي. باد وریځي وچو سیمو ته وړي او له هغو څخه باران اوري د بښتي او غرونه زرغونه وي.

حیوانات له اوبو او وینو څخه تغذیه کوي. انسان له اوبو، نباتاتو او حیواناتو څخه د غذا په ډول ګټه اخلي، چې د لمر، ځمکې، وریځې، باد او ډیرو نورو شیانو د مرستې په پایله کې منځ ته راغلي او لوی شوي دي.

سعدی صاحب چې د فارسي ژبې مشهور شاعر دی په دې اړه ویلي دي.

اېرو باد مه و خورشید و فلک همه در کارند   تاتو تاني به کف آری و به غفلت نخوری
ژباړه: وریځ، باد، سپوږمۍ، لمر او آسمان ټول لاس په کار دي چې تاسې خپله ډوډۍ، په خپل لاس پیدا کړئ او په غفلت سره یې و نه خورئ.

دغه نظم او یو والی د هغه حیرانورنګي نظم یوه کوچنۍ برخه ده چې په نړۍ او زموږ په شاوخوا کې موجود دي.

له دغه نظم او يو والی څخه څه شى زده کوو؟ د نړۍ په موجوداتو کې نظم پردي دليل دی چې د نړۍ پيدا کوونکى يو دی، که چيرې په نړۍ کې له يو الله تعالى څخه پرته نور خدايان هم وای نو د هغو تر منځ اختلاف پيدا کېده او د نړۍ نظم به گډوډ بیده. د هغه پيدا کوونکى او اداره کوونکى يوازې الله تعالى دی. الله تعالى هم د نړۍ د پيدا کوونکي د يووالي لپاره په قرآن کریم کې د موجوداتو په نظم دليل نيولى دی، لکه چې فرمایلى يې دی:

(لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا) د انبياء سورت ۲۲ آيت.

ژباړه: که چيرې په ځمکه او آسمان کې غير له الله تعالى څخه بل معبود موجود وای نو خامخا دواړه به گډوډ شوى وو.

نو څرنگه چې په نړۍ کې نظم موجود دی او ځمکه او آسمان ويجاړ او خراب شوى نه دي نو معلومه ده چې يو الله تعالى موجود دی او پرته له هغه څخه بل الله وجود نه لري.

هڅونه:

۱. لوست په ډیره ځیرکتیا سره مطالعه کړئ اولنډيز يې په پنځو کرښو کې وليکئ.
۲. د لورکان..... مبارک آيت حفظ کړئ او استدلال يې توضیح کړئ.
۳. د شعر معنی په دوو کرښو کې واضح کړئ.

ارزونه:

۱. د نړۍ نظم د..... دليل دی.
۲. مبارک آيت وايي که چيرې څو خدايان موجود وای نو نړۍ به ويجاړه او خرابه شوي وه او دا چې نن ورځ ځمکه او آسمان نه دي ويجاړ او خراب شوي د دې معنی داده چې نو يوازې يو.....موجود دی.

د الله تعالی صفتونه

موخه: د الله تعالی د صفتونو پېژندنه او د انسان په ژوند کې دهغو اثر.

پوښتي:

۱. د الله تعالی د صفتونو له جملې څخه له کوم صفت سره آشنا یاست؟
۲. ستاسو په نظر د الله تعالی د صفتونو پېژندنه د انسان په ژوند باندې څرنگه اثر کوي؟

الله تعالی ، دېسو او بېسکلو صفتونو او نومونو درلودونکی دی. الله تعالی عالم، لیدونکی ، پیاوړی ، بښونکی او مهربان ذات دی. الله تعالی د ټولو کمالیه صفتونو لرونکی او له هر عیب او نیمګړتیا څخه پاک دی. کله چې موږ د الله تعالی صفتونه وپېژنو ، زموږ علم او پوهه د الله تعالی په باره کې چې زموږ پیدا کوونکی او معبود دی زیاتېږي او د یقین مرحلې ته رسېږي.

همدارنگه د الله تعالی د صفتونو پېژندنه د کمالاتو د پېژندنې په معنی ده چې له دې لارې موږ کولی شو د خپل کمال لپاره کوښښ وکړو.

د الله تعالی ځینې صفتونه داسې دي چې یوازې له الله تعالی سره بڼایي. لکه یووالی مګر دیر صفتونه د الله تعالی داسې دي چې انسان ور باندې ستایل کېدای شي. نو انسان باید کوښښ وکړي ترڅو هغه په خپل ځان کې پیدا او تقویه کړي. له دې مخې د الله تعالی د صفتونو پېژندنه د دې سبب کېږي چې موږ هم باید په خپل ځان کې د هغو صفتونو د پیدا کولو او تقویه کولو په لټه او کوښښ کې واوسو.

د بېلګې په توګه: کله چې ویوهیرو الله تعالی عالم دی او همدارنگه ویوهیرو چې علم د انسان د کمال سبب کېږي هغه وخت باید کوښښ وکړو او ترخپله ترانه له علم څخه چې د کمال یو صفت دی خپل ځان برخمن کړو.

د الله تعالیٰ خو صفونډه دلته تر څیرني لاندې نیسو.

۱. بېل: الله تعالیٰ بېنوونکی او (ظفور) دی نو مورډ هم باید کوبښن وکړو تر څیل توانه پورې د نورو تېر وتي وېښو او تري تېر شو.

۲. مهر يانې :- الله تعالیٰ مهربان او (رحیم) دی، نو مورډ هم باید په نورو باندې مهرباني وکړو او د کیني او دېمنی، ټول ډولونه له ځان څخه لرې کړو.

۳. لیدل اوریدل: الله تعالیٰ پر ټولو عالم دی هر څه ویني او هر څه اوري، د الله تعالیٰ له دغو صفونو څخه مورډ داسې پند او عبرت اخلو چې الله تعالیٰ زموږ ټول کارونه ویني او زموږ ټولې خبرې اوري، نو باید هر وخت کوبښن وکړو چې بد کار را څخه پېښ نه شي او هېڅ وخت گناه ونه کړو. ځکه چې الله تعالیٰ زموږ ټول اعمال ویني، آن تر دې چې زموږ نیت او فکر هم ویني البته دا باید په یاد ولرو چې دغه ذکر شوي صفونډه په الله تعالیٰ کې په پوره او کامل ډول سره وجود لري مگر انسان د خپل توان په اندازه له هغو څخه برخمن کېږي.

هڅونه:

۱. د جومات د امام په مرسته د الله تعالیٰ لس صفونډه وليکئ او دا ووايئ چې مورډ له هغو څخه څه پند اخلو.

۲. دا توضیح کړئ چې د الله تعالیٰ د صفونو پېژندنه زموږ لپاره څه گټې لري؟

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکو د الله تعالیٰ د صفونو مفهوم زده کړی دی؟
۲. آیا زده کوونکو د الله تعالیٰ د صفونو گټې زده کړې دي؟

پيغمبرانو ته د انسانانو اړتيا

موڅه پيغمبرانو(ع) ته د انسانانو په اړتياوو باندې پوهيدل.

پوښتي:

۱. ولې انسانان پيغمبرانو ته اړتيا لري؟
۲. پيغمبران كوم کارونه سرته رسوي؟

الله تعالی انسان ته فکر او عقل ورکړی دی. هغه ته يې په ډيرو موجوداتو غوره والی ورکړی دی. انسان د خپل عقل او فکر په واسطه کولی شي خپل ژوند په هغه ډول چې زړه يې غواړي جوړ کړي او خپلې تولنيزې اړيکې په هغه ډول چې خوښوي يې تنظيم کړي.

انسانان د حيواناتو برعکس فکر کولای شي او له خپلو پخوانيو تجربو څخه د اوس او راتلونکي لپاره گټه اخلي. انسانانو د خپلو دغو فوق العاده وړتياوو په برکت لوی تمدنونه جوړ کړی او دپام وړ علمي او صنعتي پرمختگونه يې کړي دي. څرنگه چې پوهيږو انسان هوانه څي نورو سيارو ته سپوږمکۍ ليرېږوي. له کمپيوټر څخه چې د انسان په لاس جوړه شوی يوه پر مختللي دستگاه ده د ډيرو معلوماتو د څيړلو او د ډيرو کارونو د سرته رسولو لپاره ور څخه گټه اخلي.

ستا سو په اند انسان کولی شي چې د خپل فکر او قوي عقل په سبب باندې په ټولو مشکلاتو بريالی شي او د بشر له لارښوونې پرته بلې لورې لارښوونې ته اړتيا ونه لري؟ امکان لري چې ستاسو له جملې څخه ځينې په هوځواب درکړي. مگر حقيقت داسې نه دی.

انسان سره له هغو ټولو پياوړتياوو چې لري يې، خو بيا هم عقلي او فکري قوي يې ډيرې محدودې دي او د نړۍ په هکله يې معلومات ډير کم دي.

د بېلګې په توګه: انسانان د الله تعالی د پیغمبرانو له لارښوونې پرته نه شي کولی چې الله تعالی په سمه معنی سره وپېژني، یا له مرګ څخه وروسته بله نړۍ وپېژني. همدارنگه نه شي کولای د الله تعالی له دین څخه، چې د انسان د بريالي توب او نیکمرغۍ سبب کېږي پوره معلومات حاصل کړي.

له دې کبله انسان هر وخت د الله تعالی پیغمبرانو ته اړتیا لري؛ ترڅو الله تعالی خلکو ته په سم ډول وروپېژني، د الله تعالی دین سره له ټولو جزئیاتو خلکو ته تعلیم کړي او اخروي ژوندون خلکو ته وروپېژني.

لنډیز: انسانان الهي لارښوونې ته اړتیا لري ترڅو د ژوند موخه او لاره خلکو ته وروپېژني چې دغه کار انسانان د خپل عقل او فکر په زور سرته نه شي رسولی.

هڅونه:

۱. زده کوونکي دې په پنځه کسيزو ګروپونو ووېشل شي او لاندې جدول دې ډک کړي.
۲. پیغمبرانو ته د انسانانو د اړتیاو په باره کې خپل نظرونه وړاندې کړی.

د انسان کمزوري	د انسان پیاوړتیا

ارزونه:

آیا زده کوونکي پیغمبرانو ته د انسانانو اړتیا درک کړې ده؟

د الهي پيغمبرانو دندې

موخه: د الهي پيغمبرانو له دندو سره آشنايي.

پوښتي:

۱. ستاسې په نظر الله تعالی پيغمبران د څه لپاره رالېږلي دي؟
۲. که چېرې د خلکو په منځ کې پيغمبران نه وای څه به شوي و؟

تاسې هغه سړی په نظر کې ونیسئ، چې په سوځونکي بيان کې په لاره روان وي، ورځ هم پای ته نژدي وي او مسافر سړی تږی، وږی او ستومانه شوی وي. بده لادا چې لاره يې هم ورکه کړی وي او نه پر هېرې چې په کوم لار شې. له ده سره د خوږ لږ او ځنبلو هېڅ داسې څيز نه وي، چې د هغو په مرسته زياته لاره ووهي. له دې امله بايد تر ټولو لنډه لاره کلي ته پيدا کړي پرته له هغې به د تندي او لوږې له لاسه دمرگ کندی ته لوږې. له بله پلوه د اهم کېدای شي، چې ځينې لارې ځنګلونو او يا لویو غرونو ته تللي وي چې هلته د څيرونکو حيواناتو ويره موجوده وي.

نو فکر وکړئ که په دغه حالت کې يو په آس سپور سړی له کومې لارې راو سيږي او مسافر سړی ترې وپوښتي چې کلي ته تر ټولو نږدې او له ويرې څخه په امن لاره کومه ده؟

هغه په ځواب کې ورته ووايي چې هغه کلي ته درسيډو په لاره کې يو لوی درياب دی، خو فکر کوه چې په درياب ورگډ نه شي ځکه چې يا خو به ډوب شي او يا به دي تمساح و خوري بلکه په هغه پله باندي چې د فلاټي ونې تر څنګ جوړ دی تير شه.

که ښه څير شو زموږ ټولو انسانانو حال هم د هغه مسافر په شان دی. که پيغمبران نه وای نو انسانان نه پوهيدل چې له مرگ څخه وروسته ژوندون څرنگه دی، او په دنيا کې بايد څه کار وکړي تر څو چې د آخرت ژوندون يې ښه شي.

پیغمبران د انسانانو لارښوونکي دي چي الله تعالی د انسانانو د لارښوونې لپاره رالېږلي دي. پیغمبران مودې ته وايي چي په دنیا کې باید کوم کارونه سرته ورسوؤ ترڅو هم په دنیا کې ښه ژوند ولرو او هم په آخرت کې د ښه ژوند خاوندان شو. د الهي پیغمبرانو له جملې څخه حضرت محمد (ص) تر ټولو وروستی او غوره دی. حضرت محمد (ص) د الله تعالی له لوري څخه راغی ترڅو انسانانو ته وښيي چي په دنیا کې څرنگه ژوند وکړي چي په دنیا او آخرت کې د ښه ژوند څښتن شي. حضرت محمد (ص) انسانانو ته د اسلام ښکاره دین بیان کړ هغه دین چي د الله تعالی د دینونو تر ټولو وروستی او تر قیامت پورې به باقی وي. دا دین د انسان د ژوند لپاره یو مکمل پروگرام دی چي که انسان له هغه څخه په ښه ډول پیروي وکړي نو په دنیا او آخرت کې به د ښه ژوند څښتن شي.

هڅونه:

۱. پورتنی لوست په لسو کرښو کې په لنډ ډول ولیکئ.
۲. د جومات د امام په مرسته په قرآن کریم کې داسې آیت پیدا کړئ چي د پیغمبرانو دندې بیانوي.

ارزونه:

۱. انسان د هغه مسافر په ډول دی چي لاره یې ورکه کړي وي. لکه.....
۲. الهي پیغمبران انسانانو ته د لارښوونه کوي چي په دنیا کې باید څه کارونه سرته ورسوي ترڅو.....
۳. د اسلام مبارک دین به تر..... باقی پاتې وي.

د رحمت نبي

موخه: د الله تعالی د رسول (ص) له شخصیت سره آشنائی.

پوښتي:

۱. مور ته ولي د الله تعالی د رسول (ص) پيژندنه ضرور ده؟
۲. پیغمبر (ص) څرنگه د کونښن نمونه وو؟

انسانان کمال ته د رسیدلو لپاره لارښوونې ته اړتیا لري. د انسانیت تر ټولو غوره لارښوونکي د الله تعالی پیغمبران دی.

حضرت محمد (ص) چې د انبیا و څخه تر ټولو روستنی خو تر ټولو لوی پیغمبر دی، د ژوند په ټولو برخو کې د بشر لپاره بیلگه او مثال دی.

که چیرې انسانان په ځانگړې توگه مسلمانان، د نبي کریم (ص) له شخصیت څخه د بېلگې په ډول استفاده وکړي او هغه په خپل فردي او ټولنیز ژوند کې عملي کړي له دایمي نیکمرغۍ څخه به برخمن او هر وخت به بریالي وي.

د نبي کریم (ص) د شخصیت د ځانگړتیاوو له جملې څخه یو هم د نبي کریم (ص) کونښن دی. حضرت محمد (ص) الهي او لوړو موخو ته د رسیدو لپاره ډیره پابندی او کونښن کولو. د کونښن په باره کې د نبي کریم (ص) دغې کیسې ته پاملرنه وکړئ. د مکې مشرکانو چې کله د نبي کریم (ص) د تبلیغاتو په مقابل کې خپل هر ډول کار بې گټې ولید او په دې یې باور شو چې هیڅکله د اسلام د پرمختګ او پراخوالي مخه نه شي نیولی. دوی داسې خیال وکړ چې نبي کریم (ص) به هم زموږ په څیر غواړي چې مال او دنیوي مقام تر لاسه کړي تصمیم یې ونیو چې هغه (ص) ته پیسې او مقام مخکې کړي ترڅو له خپلو تبلیغاتو څخه لاس واخلي. نو د مکې څو تنه قومي مشران د نبي کریم (ص) تره، ابوطالب ته راغلل او ورته ویي ویل، ای ابو طالب! محمد ته ورايه که مال او دولت غواړي دومره دولت به ورکړو چې په قريشو

کي له ټولو څخه مالدار شي. او که د بده او مقام غواړي د حجاز حکومت به دده په اختيار کي ورکړو. هره غوښتنه چي لري مور تيار يو چي غوښتنه يي پوره کړو، خو د ټولو په بدل کي له ده څخه دا غوښتنه لرو چي له خپلي ادعا څخه لاس په سر شي او زموږ له بتانو سره کار ونه لري. ابو طالب د مکي د قومي مشرانو غوښتني ښي کریم(ص) ته وړاندي کړی ښي کریم(ص) د هغوی په ځواب کي وفرمايل:

«په الله تعالی قسم کوم که لمر زما په ښي لاس او ځلانده سپوږمۍ زما په چپ لاس کي راکړي، يعني د نړۍ ټول توان، دولت او بنايست ماته را وښيي بيا به هم له دغه الهي ماموريت څخه تر هغه لاس وانه خلم تر څو په دي لاره کي برلاسی او يا شهيد شم. کاکا جاندا، دغو خلکو ته ووايه چي د ذکر شويو وړاندیزونو په ځای دي يوازي (لا اله الا الله) ووايي تر څو په دنيا او آخرت کي بريالي شي.

د مکي بت پرستانو چي کله وليد، چي ښي کریم(ص) د دوی غوښتنو ته هيڅ ارزښت ور نه کړ نو په ښي کریم(ص) او دهغو په وفا دارو ملاگرو يي خپلو ظلمونو ته زور ورکړ.

هغه پند او عبرت چي مور يي د ښي کریم(ص) له دغه چلند څخه اخلو دا دی چي انسان بايد د الله تعالی په لاره کي هيڅ تنبلي او سستي ونه کړي. مور د مسلمانان دنده لرو چي د خپل برياليتوب لپاره له هر ډول امکاناتو څخه گټه واخلو. مور بايد خپلو لوږو او پاکو موخو ته د رسيدو په لاره کي سستي او تنبلي ونه کړو. مور بايد له مشکلاتو سره د مخامخ کيدو په صورت کي نا اميده نه شو او خپلي موخي هيري نه کړو.

هڅونه:

۱. له پورتنۍ کيسې څخه پند او عبرت اخلی؟ په پنځو کرښو کي يي وليکۍ.
۲. تاسو خپلو موخو ته د رسيدو لپاره څه کارونه کوئ؟ د دريو څيزونو نو موڼه واخلي.

اووم لوست

خپل اماهان بايد وپېژنو

موخه: د اما مانو له شخصيت سره آشنائي.

پوښتني:

۱. آيا امام علي، امام حسن، امام حسين او امام زين العابدين پيژنئ؟
۲. د ذکر شويو اما مانو د زيږيدني نېټه د رته معلومه ده؟

امام علي (رض):

امام علي د ابو طالب زوی او د نبي کریم (ص) د تره زوی او زوم دی. مهربانه مور يې حضرت فاطمه د اسد لور ده. د فيل د کال څخه د يرش کاله وروسته د رجب د مياشتې په ديارلسم په کعبې شريفې کې زيږيدلی دی. امام علي د هجرت په څلورينيم کال د رمضان د مبارکې مياشتې د نولسمې شپې په سههار د عبدالرحمن بن ملجم په لاس زخمي او د همدې مياشتې په يو ويستمه شپه يې د شهادت شريت وڅښه.

امام علي په علم، زړه ورتوب، تقوا، سخاوت او ټولو انساني کمالاتو کې بې ساري و.

امام حسن:

امام حسن د امام علي (ع) او بې بې فاطمة الزهرا مشر زوی دی. امام حسن د هجرت په دريم کال په مدينه منوره کې د رمضان د مبارکې مياشتې په نيمایي کې د نيات سترگې وغړولې او د هجرت په پنځوسم کال د صفر په مياشت کې په شهادت ورسيد.

په نبي کریم (ص) امام حسن او امام حسين ډير زيات گران و او د دوی په هکله

يې فرمايلي دي: حسن او حسين د جنت د خورانانو سرداران دي.

امام حسين:

امام حسين د امام علي او فاطمة الزهرا زوی او د امام حسن ورور دی. امام حسين د هجرت په څلورم کال د شعبان د میاشتې په دریمه نیټه په مدینه منوره کې زیږیدلی دی. د هجرت په یو شپږم کال د محرم د میاشتې په لسمه نیټه د کورنۍ له ټولو غړو او ملګرو سره د یزید بن معاویه په لاس د کربلا په دښته کې په شهادت ورسید.

نبي کریم (ص) د امام حسين په هکله داسې فرمایي دي: حسين د هدایت او لارښوونې خراج او د نجات کښتی، ده.

امام زين العابدين (رض):

د شیعیانو څلورم امام (پیشوا) حضرت علي زين العابدين دی. امام زين العابدين د امام حسين زوی دی، چې د هجرت په ۳۸ کال د مدینې منورې په پاک ښار کې یې دنیا ته سترګې غړولې دي. په ۵۷ کلنۍ کې په شهادت رسیدلی دی. څرنگه چې امام زين العابدين د پیر عبادت کاو په زين العابدين (د عبادت کوونکو بنیاست) او په سجاده (د پیر سجده کوونکي) باندې مشهور و. امام سجاد د پیر ښې دعاګانې لري او په هغه کتاب کې راټولې کړای شوي چې د «صحیفه سجاده په» په نامه یادېږي او اس هم شته دی.

هڅونه:

۱. د لوست لټولیز په لسو کرښو کې وليکئ.
۲. زده کوونکي دي د څو کسيزو گروپونو په ترڅ کې د لوست د موضوع په هکله خبرې وکړي.

دویم فصل : فقهي احکام

اتم لوست

د تیمم د رواوالي ځایونه

موخه: د هغو ځایونو پیژندنه چې تیمم په کې روا دی.

پوښتني:

۱. که اوبه ونه لرو چې اودس پرې وکړو نو څرنگه به لمونځ کوو؟
۲. په کومو ځایونو کې د اوداسه په ځای تیمم کولی شو؟

د اسلام مبارک دین د آسانۍ دین دی او الله تعالی هیڅکله نه غواړي چې خپل بندگان له سختۍ سره مخامخ کړي. ځینې احکام او قوانین د ځینو شرایطو په وخت کې د بندگانو د آسانۍ له پاره بدلون مومي.

مثلاً: الله تعالی امر کړی دی چې کله انسان اوبه پیدا نه کړای شي او یا له اوبو څخه استفاده ورته زیان او ضرر رسوي، نو په دې صورت کې بنده کولی شي چې داوداسه او یا غسل په ځای په پاکو خاورو باندې تیمم ووهي. په دې لوست کې دا زده کوو چې په کومو وختونو کې د اوداسه او یا غسل په ځای تیمم ووهو، او په وروستني لوست کې به دا زده کوو چې تیمم څرنگه وکړو. هغه ځایونه چې د اوداسه او یا غسل په ځای باندې باید تیمم ووهل شي عبارت دی له:

۱. د اوبو نشتوالی: که له پلټنې او کورښنې څخه وروسته مو هم او به پیدا نه کړي چې په هغو اودس او یا غسل وکړو نو کولی شو چې تیمم ووهو. همدارنگه که د اوبو په پیدا کولو کې سختي وه بیا هم تیمم وهلی شو.

۲. د اوبو د استعمال زیان: که له اوبو څخه ګټه اخستل او استعمال یې زموږ د بدن لپاره زیان رسوي، باید تیمم ووهو.

۳. د اوبو شته والی مگر هغه ته د څښلو اړتیا: - که یوه اندازه اوبه ولرو او اودس پرې وکړو، نو له تندي سره لاس او گریان کیږو. په دې صورت کې هم باید تیمم ووهو.

۴. د مناسب وخت نه لرل: که داوداسه او غسل لپاره کافي او پوره وخت ونه لرو، باید تیمم ووهو.

۵. که اوبه د بل چا مال وي او د لاس وهل په کې ناروا وي، نو باید تیمم ووهو. په پورتنیو یاد شویو وختونو کې باید له اوبو څخه د گټې اخیستلو په ځای په خاورو باندې تیمم ووهو او له هغه وروسته لمونځ وکړو.

هڅونې:

۱. دوه داسې مثالونه بیان کړئ چې د اوبو استعمال په کې زیان رسوي.
۲. له مور او پلار څخه مو ویو بنسټی چې له پورتنیو یاد شویو ځایونو څخه له کوم یوه سره مخامخ شوي دي؟

ارزونه:

۱. که ..... وخت ونه لرو نو د اوداسه په ځای تیمم ووهو؟
۲. د زده کوونکو څخه دې څو کسان پورتنی پنځه ځایونه په نوبت سره له یاد ه وړایي.

نهم لوست

څرنگه ټيمم کوو؟

موخه: د ټيمم د څرنگوالي زده کړه.

پوښتني:

۱. آیا تر اوسه مو ټيمم کړی او يا مو بل څوک ليدلي چي ټيمم کوي؟
۲. څرنگه بايد ټيمم وکړو؟

په مخکيني لوست کې مو هغه وختونه، چي د اوداسه يا غسل په ځای ټيمم وهو، زده کړل، په دې لوست کې د ټيمم د کولو طريقه زده کوو.

۱. اول نيت ترو چي د الله تعالی د خوښۍ لپاره د اوداسه يا غسل په ځای ټيمم کوو.

۲. خپل دواړه لاسونه د خاورې يا تيرې او يا لوتي په مخ باندې بډو.
۳. دواړه لاسونه په خپله تنه او دواړو لوريو يې د وينستانو له شنه کيدو څخه تر ورځو پورې او پزړې له پاسه راکاږو.
۴. د چپ لاس په ورغوي د بڼې لاس شاله مړوند څخه د گوتو تر سرورنو پورې راکاږو.

۵. د بڼې لاس ورغوي باندې د چپ لاس شاله مړوند څخه د گوتو تر سرورنو پورې راکاږو.

۶. بايد په ياد ولرو چي ټيمم په خاوره، شگه، تيره او لويه روا دی. هغه شې چي په هغو ټيمم وهو بايد پاک وي او غصب شوي نه وي.

هڅونه:

۱. بنورنکی دې د زده کوونکو په مخکې تيمم ووهي او وروسته دې له څو تنو زده کوونکو څخه وغواړي چې د نورو زده کوونکو په مخکې تيمم ووهي که کومه تير وتنه ور څخه وشي زده کوونکي دې هغه اصلاح کړي.

ارزونه:

۱. بساغلی بنورنکی باید خپل ځان له زده کوونکو څخه په عملي آزمويښه ډاډمن کړي چې د تيمم کولو طريقه يې زده کړې ده.

د لمانځه مستحبات او مکروهات

موخه: د لمانځه له مکروهاتو او مستحباتو سره آشنایي.

پوښتي:

۱. مستحبات او مکروهات یعنې څه؟
۲. د لمانځه مستحبات او مکروهات کوم دي؟

مستحبات:

د لمانځه مستحبات هغه څیزونه دي چې که لمونځ کونکی په خپل لمانځه کې هغه سرته ورسوي، زیات ثواب لاس ته راوړي. مگر د واجبو په څیر نه دی چې حتماً باید سرته ورسېږي او که یې اداء نه کړي لمونځ یې باطلېږي.

د لمانځه مستحبات په لاندې ډول بیانېږي:

۱. د لمانځه په اول کې د آذان او اقامت ویل.
۲. د واجب لمونځونو په دویم رکعت کې له حمد او سورت څخه وروسته د قنوت د دعا ویل.
۳. د حمد له سورت څخه مخکې د (اعوذ بالله من الشيطان الرجيم) ویل.
۴. په دریم او څلورم رکعت کې له څلورو تسبیحاتو وروسته د (استغفر الله ربی و اتوب الیه) ویل.
۵. رکوع ته له تللو څخه مخکې د تکبیر ویل.
۶. له لمانځه څخه وروسته په ځانگړي توگه د بي بي زهرا د تسبیحاتو ویل.

د لمانځه مکر وهات:

د لمانځه مکر وهات له هغو کارونو څخه عبارت دی چې په سرته رسولو يې د لمانځه ثواب کميږي، مگر لمانځ نه باطليږي، يو شمېر مکر وهات په لاندې ډول بيانېږي:

۱. په لمانځه کې بدن بڼې يا چپ لور ته کم کړول (که زيات کوږ شي لمانځ باطليږي).
۲. په خپل لاس يا ږيره لوبې کول.
۳. د خولې لارې توکول.
۴. د خلکو د خبرو د اوريدلو لپاره چپ کيدل.
۵. په تنگ اود اسه سره د لمانځه اداء کول.

هڅونه:

۱. په څو کسيزو ډلو وویشل شي او د لوست د محتوی په هکله خبرې وکړي.
۲. مستحبات او مکر وهات په دوو ځانگړو لستونو کې وليکي.

۱ ارزونه:

۱. ښاغلی ښوونکی دې د مستحباتو او مکر وهاتو يو گډ لست په تخته وليکي او له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې هغه په دوو بيلو بيلو کرښو کې وکاروي.

د قنوت دعا

موخه: د قنوت د دعا له خرنګه الې سره د زده کوونکو آشنائی.

پوښتنې:

۱. د قنوت دعا څه معنی لري؟

۲. د قنوت دعا خرنګه ویل کیږي؟

۳. کومه دعا په قنوت کې ویل کیږي؟

مرضیې د خپلې اسلامي ښوونې له ښوونکي څخه پوښتنه وکړه.

ښوونکی صاحب! دا چې خلک د لمانځه په منځ کې خپل لاسونه له بدن سره تړدي د آسمان لوري ته پورته کوي او په هغه وخت کې یوه ځانګړې دعا وايي د دغه کار نوم څه او په هغه وخت کې لمونځ کوونکی څه وايي؟

ښوونکي د مرضیې په ځواب کې وویل: هغه د قنوت دعا ده.

قنوت په لغت کې د عاجزی، حکم منلو او تسلیمیدو په معنی دی. او د دعا په معنی باندې هم دی. مګر په لمانځه کې قنوت یوې ځانګړې دعا ته ویل کیږي چې په دویم رکعت کې له قرائت څخه وروسته ویل کیږي.

په قنوت کې د هر ډول دعا ویل جواز لري. یوه له هغو دعاګانو څخه چې په قنوت کې ویل کیږي او په قرآن کریم کې هم ذکر شوي ده دا ده.

(ربنا آتنا فی الدنیا حسنة و فی الآخرة حسنة و قنا عذاب النار)

په نبي کریم (ص) او په اولادونو يې درود ويل په قنوت کې فضيلت لري.

(اللهم صل علي محمد و آل محمد)

هڅونه:

۱. يو زده کوونکی دې د سهار لمونځ سره له قنوته اداء کړي.
۲. يو زده کوونکی دې د ماښام لمونځ سره له قنوته اداء کړي.

ارزونه:

۱. زده کوونکی دې په دوه کسيزه ډلو وویشل شي او يو تن دې د قنوت دعا ووايي او نور دې هغه و ارزوي.

د لمانځه ماتوونکي

موخه: د لمانځه له ماتوونکو سره د زده کوونکو آشنايي.

پوښتني:

۱. ماتوونکي څه معنی لري؟
۲. د لمانځه ماتوونکي کوم څيزونه دي؟

د لمانځه ماتوونکي له هغو کارونو څخه عبارت دي چې په سرته رسولو يې لמוښخ باطيرې.

د لمانځه ځينې مهم ماتوونکي عبارت دي له:

۱. په لمانځه کې خورل او څښل.
۲. په زوره خندا کول.
۳. په لمانځه کې خبرې کول.
۴. له لمانځه څخه د بيرونې کار سرته رسول.
۵. بڼې يا چپ خوا ته په زياتې اندازې د بدن کړول.
۶. د دنيوي تاوان له مخې ژړا کول. که د الله تعالی له ويرې او يا د الله تعالی سره د مينې او محبت له مخې وژاړې لموښخ يې نه باطيرې بلکې ثواب لري.
۷. د لمانځه د رکونو زياتوالی قصداً وي او که سهواً.
۸. په لمانځه کې له رکن پرته قصداً د بل شى زياتوالی.
۹. د دوه رکعتي يا درې رکعتي لموښخونو د رکعتونو په شمېر کې شک کول.

۱۰. د لمونځ کونکي د جامې غصبووالی.
۱۱. په پلټ او نجس بدن او جامی سره لمونځ کول.

هڅونه:

۱. د لمانځه ماتونکي یاد کړئ.
۲. د پنځه کسيزه ډلو په ترڅ کې د لوست په محتوا خبرې وکړئ.

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکو د لمانځه ماتونکي پیژندلې دي.

آذان او اقامت

موخه: د آذان او اقامت زده كول.

پوښتي:

۱. شوک آذان کولی شي؟
۲. آیا تر اوسه پوري مو اقامت ویلی دی؟

مسلمانان د هر لمانځه په پیل کې آذان کوي. هر وخت چې د جو ما تونو له منارونو څخه د آذان آوازونه پورته شي مسلمانان د لمانځه لپاره ځانزنه تیاروي او د جومات په لور خوځي.

په دغه لوست کې غور وچي آذان او اقامت یاد کړو.

آذان:

آذان په لاندې ډول سره وايو:

- الله اکبر..... ۴ کرته
اشهد ان لا اله الا الله..... ۲ کرته
اشهد ان محمداً رسول الله..... ۲ کرته
اشهد ان علياً ولي الله..... ۲ کرته^۱
حي على صلاة..... ۲ کرته
حي على الفلاح..... ۲ کرته
حي على خير العمل..... ۲ کرته
الله اكبر..... ۲ کرته
لا اله الا الله..... ۲ کرته

---

^۱ دغه جمله د آذان او اقامت جزء نه ده بلکه د تبرک له مخې ويل کېږي.

کله چې وغواړو لمونځ اداء کړو له آذان ویلو څخه وروسته اقامت وایو.

اقامت له آذان سره دومره توپیر نه لري، په لاندې ډول بیانېږي، پر تله یې کړئ.

الله اکبر ..... ۲ کرته

اشهد ان لا اله الا الله ..... ۲ کرته

اشهد ان محمداً رسول الله ..... ۲ کرته

اشهد ان علياً ولي الله ..... ۲ کرته

حي على صلاة ..... ۲ کرته

حي على الفلاح ..... ۲ کرته

حي على خير العمل ..... ۲ کرته

قد قامت الصلاة ..... ۲ کرته

الله اكبر ..... ۲ کرته

لا اله الا الله ..... ۲ کرته

هڅونه:

۱. زده کوونکي دې آذان او اقامت یاد کړي.

۲. د آذان او اقامت توپیر بیان کړئ.

ارزښاتي:

۱. زده کوونکي دې آذان او اقامت په ټولگي کې ووایي او بنسټونکي دې نمرې ورکړي.

د سهوي سجده

موخه: د سهوي له سجدي سره آشنايي.

پوښتي:

۱. د سهوي سجده څه ته وايي.
۲. په کومو ځايونو کې بايد د سهوي سجده وکړو؟

که له لمونځ کورنکي څخه په لمانځه کې کومه تيروته او اشتباه وشي د لمانځه په اخر کې به دوه سجدي کوي له هغه وروسته به تشهد وايي او سلام به گرځوي. چې دغه سجدو ته د سهوي سجده ويل کيږي.

د سهوي په سجده کې دا کلمات وايو:

(بسم الله و با الله السلام عليك ايها النبي ورحمت الله و بركاته).
په پنځو لاندنيو ځايونو کې د سهوي د سجدي اداء کول لازميږي:

۱. د لمانځه په منځ کې سهواً او په تيروتی سره خبرې کول.
۲. د تيروتنې له مخې بې ځايه سلام گرځول.
۳. د تشهد هيرول په لمانځه کې.
۴. که په څلور رکعتي لمانځه کې هير کړي چې څلور رکعتي يا پنځه رکعتي بې اداء کړي دي.
۵. کله چې يوه سجده ترې هيره شي.

هڅونه:

۱. د سهوي د سجدي اذکار حفظ کړئ.
۲. د سهوي د سجدي د لازم والي ځايونه ياد کړئ.

د جماعت لمونځ

موخه: د جماعت لمونځ سره آشنا کيدل.

پوښتنې:

۱. د جماعت لمونځ څه معنی لري؟

۲. د جماعت لمونځ څرنگه اداء کيږي؟

اسلام د يووالي او وروړولۍ دین دی او په جماعت سره د لمانځه اداء کولو ته په درنه سترگه گوري. په جماعت سره لمونځ اداء کول د مسلمانانو د يووالي ښکارندوی دی. کله چې مسلمانان خپل ورځني لمونځونه په امام پسي اداء کوي او په هغه پسي اقتداء کوي ته د جماعت لمونځ وايي.

د جماعت په لمانځه کې امام له نورو خلکو څخه مخکې دريږي او نور لمونځ کوونکي ورپسې اقتداء کوي، يعنې اول به نيت تړي. د بېلگې په توگه، نيت مې کړی دوه رکعته د سهار لمونځ اداء کوم اقتداء مې کړي په دې حاضر امام پسي خاص د الله تعالی د رضا لپاره. له دې څخه وروسته به امام د حمد او توحيد سورتونه قرائت کوي. هغه خلک چې په ده پسي يې اقتداء کړي قرائت به نه وايي. خو په نورو ټولو کارونو کې به د امام پيروي کوي، يعنې د حمد او توحيد سورتونه به نه وايي او نور به ټول ذکر ونه د رکوع، سجدي، تسبيحات، تشهد، سلام او داسې نور وايي.

د جماعت امام بايد دوه خصلمتونه ولری:

۱. عادل وی یعنی د گناه کولو څخه دي ډډه وکړی.
۲. لمونځ په صحیحه توگه ادا کړی.

هڅونه:

۱. د جماعت لمونځ څه ارزښت لري؟
۲. زده کوونکي دي عملاً د جماعت لمونځ اداء کړي؟

واجب لمونځونه

موخه: له و اجبو لمونځونو سره آشنا کیدل.

پوښتي:

۱. آیا پوهېږئ چې واجب لمونځونه څو دي؟
۲. آیا د آیات لمونځ له و اجبو لمونځونو څخه دی؟

واجب لمونځونه هغه لمونځونه دي چې باید مسلمان هغه ادا کړي او که چېرته کوم کس دغه لمونځونه ترک او ونه کړل هغه گناهگار دی. واجب لمونځونه شپږ دي.

۱. د هري ورځي لمونځونه: هر مسلمان په شپه او ورځ کې باید پنځه لمونځونه ادا کړي.

۲. د آیات لمونځ: د آیات لمونځ دوه رکعته دی چې د سپوږمۍ او لمر د تندر نیولو په وخت او ځیني نورو حالاتو کې ادا کېږي.

۳. د جنازي لمونځ: کله چې مسلمان مړ شي مخکې د څښولو څخه هغه ته غسل ورکول کېږي او په دغه مړۍ د جنازي لمونځ ادا کېږي.

۴. د بیت الله شریف د طواف واجب لمونځ.

۵. د پیلاړ قضایي لمونځ چې په مشر زوی واجب دی.

۶. هغه لمونځونه چې د اجاري، نذر، قسم او وعدی په واسطه و اجبېږي.

کیدۍ شی د دغو لمونځونو یوه برخه په مفصله توگه سره په دي درسونو کې ولولو.

هڅونې:

۱. واجب لمونځونه په خپلو کتابچو کې وليکي او په تکرار سره يې مطالعه کړي.

دریم فصل: آداب او اخلاق

او و لسم لوست:

اخلاق

موخه: له بنو اخلاقو سره د زده کونکو آشنایي.

پوښتني:

۱. ښه اخلاق څه معنی لري؟

۲. څرنگه کولی شو چې ښه اخلاق ولرو؟

یوه ورځ د اسلامي ښوونې په ساعت کې چې محمد حسن او عبدالحمید یو د بل تر څنګ ناست وو او د ښوونکي خبرو ته یې غوږ نیولی وو، ښوونکي وویل: زما دوستانو! که د ټولني وګړي ښه اخلاق ولري هیڅکله به جګړې او د بښمنۍ نه پیدا کېږي او نه به ستونزې را ولاړېږي.

عبدالحمید چې څپرک زده کوونکی و، وویل: ښوونکي صاحب! ښه اخلاق چی د نیکمرغۍ لامل دي څه شی دي او کوم شیان لري؟

ښوونکي ځواب ورکړ: اخلاق د ځلځ جمع ده. ځلځ په لغت کې ښه خوږی او عادت ته ویل کېږي. په دې توګه ښه اخلاق د ښه خوږی او ښه عادت په معنی دي. انسان کولی شي چې ښه خوږیونه ولري او هم کولی شي چې بد خوږیونه ولري. د اسلام سترلاز ښود محمد مصطفی (ص) فرمایلي دي ((انی بعثت لاتمم مکارم الاخلاق))

ژباړه: زه د دې لپاره استول شوی یم چې ښه خوږیونه خلکو ته و ښایم. نو که ښه څیرشو د ښی کریم (ص) د رسالت موخه د ښو او لوړو خوږیونو خپرول او رواجول وو.

البتہ ښه خوږونه هغه شیان دي چې له نن ورځې څخه باید د هغو نهال او تخم ستاسو گرانو زده کوونکو په روح کې ځای پر ځای شي. ښه خوږونه دا دي چې زده کوونکي د ادب خاطر وکړي. مشرانو ته سلام و اچوي. له بدو خبرو او کنځلو څخه ځان وساتي. دروغ ونه وايي او په تورو خلکو پسې بدې خبرې ونه کړي ژر په غوسه نه شي. د غوسې په وخت کې له کنترول څخه ونه وځي. یو له بل سره بد چلن ونه کړي بلکې یو له بل سره مینه او محبت ولري. یو له بل سره په ورین تندي او خندا مخامخ شي. له هغو کارونو او خبرو څخه چې د خلکو د آزار سبب کېږي ځان وساتي. یو له بل سره مرسته وکړي. او د ضعيفو او ناتوانو خلکو سره کومک وکړي، د مور، پلار، ښوونکي او مشرانو قدر، عزت او احترام وکړي. خپل ځان اود خپل چاپیریال نظافت او پاکۍ ته پاملرنه وکړي.

هڅونه:

۱. د لوست لنډيز په لسو کرښو کې وليکئ.
۲. د لوست د محتوي په باره کې خپل نظرونه وليکئ او په صنف کې يې وواځئ.

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکو د ښو خوږونو معنی زده کړې ده؟
۲. آیا دغه لوست د زده کوونکو په کړو وړو باندې اثر کړی دی؟

اتلسم لوست:

سلام اچول

موخه: د سلام اچولو له ارزښت سره آشنا يې.

پوښتي:

۱. سلام اچول په اسلام کې څه ارزښت لري؟
۲. د سلام ادبونه کوم دي؟

محمد علی چې د ښوونځي د څلورم ټولگي زده کوونکی دی، ډیر باادبه ځوان دی. ټول ټولگيوال یې ورڅخه خوشحاله دي او دده د ښوونوونو او ادب ستاینه کوي. ځکه کله چې محمد علی له خپلو ټولگيوالو سره مخامخ کېږي لومړی هغوی ته سلام اچوي، هغه په دې باور لري چې سلام اچول خوشحالي لاس ته راوړي، سلام د سولې او محبت څلی دی. سلام اچول نورو خلکو ته د ښه نیت ښکارندوی دی. په دې معنی چې زه له تا سره مینه لرم، د ستا په حق کې ښه نیت لرم او ستا لپاره خوښې او خوشحالي غواړم. ښوونکي محمد علي ته ويلي وو چې سلام اچول د زيري او اميد سره يوځای دی. هغه وخت چې د الله (ج) خبر ورونکي حضرت ابراهيم (ع) ته راغلل په داسې حال کې چې په څيرو کې يې د زيري او اميد ښوونکو وعدو ښانې له ورايه ځليدې په حضرت ابراهيم (ع) يې سلام وکړ.

یوه ورځ چې نبي کریم (ص) خپلو ملاګرو ته د سلام په باره کې خبرې کولې وېي ويل: آیا خوښوئ چې د دنیا او آخرت د خلكو ترټولو غوره خوښونه درته بیان کړم؟ اصحابو کرامو وويل ای د الله رسول! هغه څه شی دی؟

ښي کریم(ص) وفرمايل: هغه ښه خوږ يو او بل ته په لوړ او از سره سلام اچول دي.
حضرت علي (رض) فرمايلي دي: په سلام اچولو کې او يا نښېگنې او برکتونه
دي. چې ۶۹ نیکۍ يې د سلام اچونکي او يوه د هغه چا لپاره ده چې ځواب يې
وايي.

هڅونه:

۱. د نبي کریم(ص) د خبرو په هکله يو له بل سره خبرې وکړئ او خپل
نظرونه بيان کړئ؟

۲. د سلام اچولو د ارزښت په باره کې يوه مقاله وليکئ چې ترينځو کړښو
کمه نه وي.

نولسم لوست:

د مخامخ کېدو ادبونه

موخه: د لیدلو او مخامخ کېدلو د ادبونو له ارزښت سره آشنایي.

پوښتي:

۱. د لیدلو او بیا لیدلو ادبونه څه معنی او څه ارزښت لري؟

۲. د لیدلو او بیا لیدلو ادبونه کوم دي؟

په اسلام کې له یو بل سره د مسلمانانو په بنو اړیکو او تګ راتګ ډیر ټینګار شوی دی. دغه اړیکې په یو لړ بنسټونو باندې ولاړې دي چې د مسلمانانو ترمنځ د اړیکو د لایتینګښت موجب کېږي. په قرآن کریم او د نبی کریم (ص) په احادیثو کې ډیر ټینګار شوی دی، چې مسلمانان باید یو له بل سره ښې اړیکې ولري. دا یو خرګند حقیقت دی چې که د کورنۍ د غړو ترمنځ اړیکې په بنو او رڼنده بنسټونو، نه وي ولاړې، نه یوازې دا چې ښې پایلې نه لري، بلکې د جګړو او ناآرامیو سبب کېږي. د دې په اساس باید څېړشو چې الله (ج) د بنو اړیکو لپاره کوم بنسټونه غوره کړي دي.

اسلام زموږ لپاره قانون غوره کړی دی، که څوک وغواړي، چې د بل چا کورته تنوزي لومړی باید اجازه واخلي، کله چې د کور خاوند د تنوتلو اجازه ورکړه بیا

کولی شي ، چي په ډاير ادب ، احترام او د سلام په اچولو د هغه کورته تنوځي . که د کورخاوند اجازه ور نه کړه ، پرته له دې چي خفه شي ، بايد بيرته وگرځي .
ځيني له هغو ادبونو څخه چي له خپلو مسلمانو ورونيو او خویندو سره د مخامخ کيدو په وخت کي بايد مراعات کړو عبارت دي له :-

- ۱ . د مخامخ کيدو په صورت کي بايد په نرمو او خوږو کلمو خبري وکړو .
- ۲ . د بل چا په خبرو کي ورو نه دانگو ، بلکي خپل نوبت ته انتظار وباسو .
- ۳ . د نورو خلکو خبري غوڅي نه کړو .
- ۴ . د نورو سپکاوی و نه کړو .
- ۵ . په مجلسونو کي د نورو خلکو غيبت و نه کړو .
- ۶ . د روح و نه وايو او په هيچا پسې بيخايه خبري و نه کړو .
- ۷ . د مشرانو قدر او ادب وساتو .

فعالیت :

۱. له خپلوانو سره لیدنه کتنه څه ارزښت لري؟
۲. د اسلام دین له خپلوانو سره په لیدنه کتنه کې څه نظر لري؟

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکو د بنسټونو ارزښتونه په خپلو لیدلو او مجلسونو کې موندلي دي؟
۲. آیا زده کوونکي د لوست ارزښتناک ټکي زده کړي او هغه یې په خپلو کارونو کې عملی کړي دي؟

شلم لوست

له بي گټو خبرو څخه ځان ساتل

موخه: د بي گټو خبرو پيژندل او له هغو څخه ځان ساتل.

پوښتي:

۱. بي گټي خبرې کومې دي؟

۲. څرنگه کولی شو چې له بي گټو او بي ځايه خبرو څخه ځان و ساتو؟

ژبه د انسان د وجود له ارزښناکو غړو څخه ده. ژبه کولی شي چې انسان د دنیا او آخرت خوشحاليو او يا بد مرغيو ته ورسوي.
گناهونه، لکه:

دروغ، غيبت، چغلي، کنځل. د خلکو سپکاوی او داسې نور قول د ژبې په واسطه سرته رسېږي انسان کولی شي چې د خپلې ژبې په واسطه د الله (ج) ثناء او صفت و وايي او الله (ج) ته زاری وکړي. رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمای دی:
د مؤمن انسان له صفتونو څخه یو دا دی چې بي گټي خبرې نه کوي او له هغو څخه ځان ساتي.

همدارنگه کیدای شي چې د انسان ژبه ناوړه و کارېږي يا خو باید انسان و پوهېږي چې څرنگه د خپلې ژبې ساتنه وکړي.

بي گټي او بي ځايه خبرې څه شی دي؟ بي ځايه خبرې هغه دي چې هيڅ گټه نه لري. ښايي ځينې خلک مو لیدلي وي چې په مجلسونو کې له هرې خوا خبرې کوي او خلک خندوي. دغه بی ځايه خبرې نه يوازې دا چې گټه نه لري بلکې دغه هغه بی ځايه خبرې دي چې په قرآن کریم کې په بد نوم یادې شوي دي هغه خبرې چې د

کيني او د بنمڼې سبب کيږي ډيري بدې او انسان بايد له هغو څخه ځان و ساتي. مؤمن انسانان پوهيږي چې د دوی ټول کارونه الله (ج) ويني او له ټولو کارونو څخه يې خبر دی له دې کبله دوی داسې کار سرته نه رسوي چې د الله (ج) د غوسې سبب شي. مسلمان ته نه ښايي چې خپل عمر په بې ځايه خبرو باندې تير کړي.

هڅونه:

۱. د بې ځايه خبرو په هکله خپل نظرونه وليکئ.
۲. د بې گټو خبرو زيانونه په خپلو کتاپجو کې وليکئ.

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي له بې گټو خبرو څخه د ځان ساتنې ارزښت زده کړی دی؟
۲. آیا زده کوونکي عملاً له بې گټو خبرو څخه ځانونه ساتي؟

نظافت او پاکوالی

موخه: د نظافت او پاکوالی له ارزښت سره آشنايي.

پوښتني:

۱. نظافت او پاکوالی څه ارزښت لري؟

۲. تاسي چي کله ميوه خورئ آیا هغه مينځي؟

محمد د دريم ټولگي زده کوونکی دی. هغه خپل لوست وایي او يو کوبښي زده کوونکی دی. هغه هر وخت د نا پاکو شيانو له خوړلو او څښلو څخه ډډه کوي. محمد چي يوه ورځ له خپل ټولگيوال، سخي سره يو ځای له پټوونځي څخه د کور په خوا روان وو، هغه سخي وليد چي په نا پاکو او نا مينځلو لاسونو د مغي په خوړلو بوخت دی.

محمد له سخي څخه و پوښتل: سخي جاندا دغه مڼه دي له خوړلو څخه مخکي مينځلي وه؟ سخي جان وويل: نه مينځلي مي نه وه، مگر په دسمال مي پاکه کړي وه.

محمد ورته و ويل: سخي جاندا د اسم کار ندی. که مېوه ونه مينځل شي ميکروب لري او انسان ناروغ کوي. انسان بايد نا پاکه او ميکروبي شيان ونه خوري ترڅو د هر وخت لپاره جوړ او تند رست وي.

سخي پوښتنه وکړه: په خوړلو او څښلو کي پاکي څه معنی لري؟

محمد ڄواب ور ڪو: د نا پاڪو او نا مينڃڻيو ڇيزونو له خوراڪ ڌڻه چي ڄان و ساتو، همدغه پاڪي ده.

ليڪن تا زمرود مهر بان پيغمبر دا خبره نه ده اوريد لي (النظافه من الايمان) پاڪوالي د ايمان برخه ده. نو بايد هر وقت پاڪ و اوسو، ڇيل ڄان پاڪ و ساتو، د ڇيلو غائبونو پاڪ ساتو له پاره په ورځ ڪي څو ځله مسواڪ استعمال ڪرو، ڇيل و بينستان برمنځ ڪرو، ڇيل کالي په بنه توگه و مينځو، ڇيل د اوسيدلو ڪور او ڪوته پاڪه او سوتره وساتو، د ڇيل ڪور نا پاڪ شيان په ڪوڅه او د ڪور په چاپيريال ڪي و نه غور ځو.

۱. هغه ڪارونه چي د ڄان، جامو، ڪور او ڪوڅي په هڪله سرتنه رسوي په لاندې جدول ڪي يي وليکي:

گڻه	د ڄان په هڪله	د جامو په هڪله	د ڪور په هڪله	د ڪوڅي په هڪله
۱				
۲				
۳				
۴				
۵				
۶				

د روغتيا ارزښت

موخه: د روغتيا له ارزښت سره آشنائي.

پوښتي:

۱. روغتيا څه ارزښت لري؟

۲. څرنگه کولی شو چې خپله روغتيا وساتو؟

د الله تعالی له نعمتونو څخه یو هم د بدن روغتیا ده. د بدن د روغتیا او امنیت د ټینګوالي نعمت هغه نعمتون نه دي چې ترڅو مو له لاسه نه وي ورکړي په ارزښت یې نه پوهیږو. موږ باید خپل ځانونه ، جامي او د ژوند چاپیریال پاک وساتو او هره ورځ سپورت وکړو، ترڅو زموږ روغتیا خوندي پاتې شي. پاکوالی زموږ د روغتیا او جوړوالي ضمانت کونکی دی. پاک او سوتره انسان د ټولو خوښیږي او هیڅ وخت ناپاکو او زیان لرونکو شیانو ته لکه: نسوار ، سګرټ او داسې نورو ته مه نږدې کیږی. ځکه چې له یو پلوه د انسان روغتیا ته تاوان رسوي او له بله پلوه انسان معناد کوي. پاک او سوتره انسان هر وخت غواړي چې پرمختګ وکړي او دخپل هیواد د پرمختګ جوګه شي ، ترڅو دخپلې اسلامي ټولني د وګړو لپاره د خدمت بنسټ شي او د ټولو وګړو ورسره مینه پیدا شي.

بنه انسان غواړي چې بدن او روح دواړه یې جوړ او روغ وي. کله چې ناجوره شو او د روغتیا له نعمت څخه محروم شوی یا نه شو کولی چې پرمختګ وکړو.

هڅونه:

۱. د روغتیا ارزښت په څو کرښو کې ولیکئ.
۲. د روغتیا د له منځه تللو لاملونه کوم دي؟

له غريبانو سره مرسته کول

موخه: له غريبانو سره د مرستې له ارزښت سره آشنايي.

پوښتني:

۱. آيا غريان مرستي ته اړتيا لري؟

۲. آيا تر اوسه مو له غريبانو سره څه مرسته کړې ده؟

په هره ټولنه کې غريب او اړ کسان وجود لري ، خو زموږ په ټولنه کې زيات وگړي او کورنۍ شته چې مرستې او لاس نيولو ته اړتيا لري. د اسلام مبارک دين مسلمانان هڅولي دي ، چې له غريبانو سره مرسته وکړي. د اسلام په بنوونځي کې د مرستې د ارزښت په هکله لاندې کيسه په غور سره لولو:

امام حسن او امام حسين د کوچنيوالي په وخت کې ناروغ شول.

نبي کریم(ص) د يوې ډلې اصحابو کرامو سره د دوی پوښتني ته راغی او له علي(رض) څخه يې وغوښتل چې دهغوی د جوړوالی لپاره څه شی په خپل ځان نذر کړي. امام علي ، فاطمة الزهرا او فضې چې د دوی خدمتگاره وه دا يې په خپلو ځانونو نذر کړل ، چې که حسن او حسين روغ شول نو درې ورځې به روژه نيسي . زيات وخت تيرته شو چې دوی دواړه روغ شول دوی د خپل نذر د پوره کولو په نيت روژه ونيوله ، د روژه ماتې په وخت کې يو غريب کور ته راغی او ويې ويل:

«السلام عليكم يا اهل البيت رسول الله» يعني سلام دي وي پر تا سو ای د الله د رسول کورنی. د غریبانو له ډلې څخه يم، ماته خواړه راکړئ. دوی ټولو غریب سړی له ځان څخه مخکې کړ او خپله ډوډۍ يې هغه ته ورکړه او په هغه شپه يې پرته له او بو څخه نور څه ونه څښل.

په د ویمه ورځ يې هم روژه ونيوله. د روژه ماتې په وخت کې يو یتیم کورته راغی او ډوډۍ يې وغوښتله. په هغه ورځ باندي يې هم خپله ډوډۍ هغه یتیم ته ورکړه او خپله روژه يې په او بو ماته کړه. په د ریمه ورځ يې هم روژه ونيوله. د روژه ماتې په وخت کې بندي کور ته راغی او ډوډۍ يې وغوښتله. په دغه ورځ باندي يې هم خپله ډوډۍ بندي ته ورکړه.

د دغې ورځې سبا ته کله چې سهار شو حضرت علي (رض) حسن او حسين تر لاس ونيول او د بني کریم (ص) په حضور کې حاضر شول. کله چې بني کریم (ص) دوی په داسې حال چې د لوړې څخه لږزیدل ولیدل، ويې فرمایل:

دغه حالت چې په تاسو يې وینم زغملی يې نه شم. نو بني کریم (ص) له دوی سره يوځای پاڅیدل او د امام علي (رض) د کور په لور روان شول.

کله چې کور ته ننوتل و يې لیدل چې يې بې فاطمه (رض) په محراب کې په عبادت ولاړه ده، خو لوړې د دې مبارکې په څیره او مبارکو سترگو اثر کړی و. بني کریم (ص) د دغو حالت له لیدلو څخه ډیر پریشان نه شو. په دغه وخت کې د «انسان» د سورت دغه آیتونه نازل شول.

وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَىٰ حَيْثُ مَسْكِنَاتِنَا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا { ۸ } إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ
اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا { ۹ }

ژباړه: غريب، يتيم او بندي ته ډوډۍ ورکوي. او وايي چې مور د الله تعالی د
خوښۍ لپاره ډوډۍ ورکوو. له تاسې څخه يې اجر او ثواب نه غواړو.

هڅونه:

۱. پورتنۍ کیسه ورايۍ او په لسو کرښو کې یې په لنډه توګه ولیکئ.

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**